

ס' כ' כ' 21.7.7

תערוכה במידבר

מאת ר. בתיאפרים

הדברים אינם מבוססים על מחקר מדעי, אבל יש יסוד להנחת שהיתה זאת התערוכה הראשונה שערכה קבוצת אמנים ישראלים במדבר סיני. לא הגיעו לטקס פתיחת התערוכה, ואף לא ביקרו בה בשעות הביקור האחרות, ההרים שמסביב, ה"ג'אבלים" ל"מיניהם, לא ג'אבל צפופה, ולא ג'אבל א"דיר, לא ג'אבל קתרנה, ובודאי לא ג'אבל-מוסה הגאה, ולא באו לחנות ביצירות לא ואדי ג'יבל, לא ואדי נוגרה, לא המעיינות הי"כחולים, לא הבוסתנים הירוקים שבאיוג, אף שרבים מהם שימשו מודלים למציור ילרשום על פני הדפים והלוחות שנקבעו על קיר חדר האוכל של בית ספר שדה "צוקי דוד" שהיה משמש כאן גם חדר ה"צאות וחזר הקרנת שקופיות לעת-מצוא. אך הגיעו לתערוכה כל חמישה עשר משתתפי סדנה האמנים שהוזמנו לשהות ולסייר ולעבוד שבוע ימים באזור זה; והגיעו מדי ריכזי הסיורים ומלוויהם מטעם החברה ליגנת הטבע, והגיע הטבח הבדואי ועוזרו, והנערה המדריכה אשפית המטבח והתפרט, והארכיאולוג החוקר באזור, אבנר גורן, וילדיו הבלגדיים. והגיעו הנערים הבדואיים מן הסביבה, שחומים, שחורי השיער המתקדל, אמנים-יוצרים בעצמם, כפי שהעידו עליהם הצעצועים המשוכללים דבי ההשראה שהתקינו להם כמו ידיהם, מגרסאות שמצאו בדרכים.

ומולם של אנשי ה"סדנה" שאיתם, "מוד" לים", "איהני הטבע", לא יכלו לראות את דיוקניהם כאן שחור על גבי לבן, או בצבעים מתורגמים, כמעט תרגום סימולטני, לשפת יצירה. אין כאן שום סיכוי ליצירה ידי ה"אדם, להתחרות ביצירי האל האדירים, ה

מגמדים את דמות האדם עד לממד גרגר חול. אך לא היתה גם יומרה כזאת בלב ה"מציגים. הם רק הביאו הנה את רשמייהם הי"טריים, הגלמיים, הבלתי-מעובדים; אחר כך יסירו אותם מן הקירות, יארו אותם בי"תרמיליהם, ובבית, בתל-אביב, בחיפה, ב"ירושלים, והבוננו בסקיצות הללו, יניחו או"תם, ויניחו להם, יסגנו עוד ועוד את הנראה והבלתי-נראה, עד שיוכלו, אטיאט, להפיק תועלת מן הרשמים.

אך לפי שעה אנו מתבוננים בתערוכה. משה רוזנטלס הוא ואדי בעל החספ הרב ביותר, שורות שורות תלה את לוחות צבע השמן הקטנים שצייר במהלך הסיורים - קומפוזיציות הנופים, ודמויות המסיירים, ופה ושם הבדואים בתוך הנופים.

אנה בק קלטת וכלאה בדפי הנייר שלה בעפרון ובאקוארל מקצת הדרמטיות שמסרין הנוף. בעוד שבעלה, שמואל, החספ כהצבת אבן-הקווארץ תגדולה השחורה שקנה כאן ב"300 ל"י מידי אחד הבדואים מודע-סחר-התיירות; אל האבן הצמיד פתק: "עד 17.6.78 - 300 ל"י; מתאריך 25.6.78 - 30,000 ל"י".

איה אפרה הירושלמי תלה על לוח לבן יפה ונקי גיפית קטנה לבנת-לשעבר, והצמיד לה בכתב עפרון על הלוח תיאורכים ותיעודים של השימושים השונים ששימשה, הגור"שה מוארי פרעה". הנה קאסמן קבעה על הקיר דפים מתוך בלוק הרישומים שלה. אביבה בלום המשיכה לצייר את הצורות האבסטרקטיות, שהיתה מצוירת לאהרונה גם באטליה הירושלמי שלה - אלא שכאן נתמלאו הצורות אור חדש. אנה אנדרש הוסיפה ליצור קומפוזיציות נוף אימפרסיוניסטיות, ואילו נד אלמן החליט להציג את המכנסיים הקצרים בצבע סגול שנקרעו בטיל, יחד עם הסקיצות שרשם בסביבה

וטבלת, "התפתחות העור/קרינת סנטה", וציור מיתארי כפות רגלים כפי שהיו מציירים או"תם הרועים הבדואיים על פני הסלעים כאות הוקרה (ותיור) לדועה הבדואית הצעירה שבה חשקה נפשם, אברהם יכין רשם רישומי נוף בשחור-לבן והנה פיזור ליקטה מאבני המקום ותיכרה אותם לקבוצת-פסלונים דמויות, ומאתוריהם תלתה על הקיר רישומי דיו שחורה של מטעי נוף.

הצלמים שהשתתפו בסדנה, האדריכלים והמעצבים, אדריכל-הנוף (גדעון שריג) הסופר (עמית עוז) וישראל כתרשמים דמויים, של כולם דרושים פרקי זמן ארוכים יותר כדי "לפתח את הסרטים" שצילמו. כאן - אם בעדשות המצלמות או בעדשות העינים - בודאי תיוודע השפעת שתותם כאן במועד מאוחר יותר.

ההצלחה הרבה שזכו להן הסדנאות שנת-סיימו עד כה, עודדה את המארגנים לערוך בשנה הבאה 6 סדנאות בנופים מדבריים שונים - במקום הסדנא השתית האחת כאן.

בין השורות

* פרופ' גרשון שקד, שהתראין במדור זה בשבוע שעבר, מבקש להעיר, כי לאחר בדיקה נוספת התברר לו, שהסופר אברהם כהן-מורח, אמנם נזכר בלקסיקון של ג. קר"ס, תחת השם אברהם עמיצור. מתברר ש"סופר זה, ששינה את שמו, פרסם ספר בלטיני חלקים בשם "לבטים" בהוצאת "אמנות", ואף הוציא רומן נוסף בשם, "הנידחים" בהוצאת "אגודת שלם" בשנת 1969.

* זוהי שמיר שוקדת על התקנת המהדור"רה האקדמית של כל כתבי ביאליק במכון כץ לחקר הספרות העברית באוניברסיטת תל-אביב. כך א' של המהדורה יראה אור בי קרוב.